

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5 kwietnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ustalił E. H. kapitał początkowy i określił jego wartość na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 52 281,35 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął : podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 427, 80 zł (pomnożono wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 35,04 % - wyliczony z przeciętnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1978 r. do 31 grudnia 1987 r. przez kwotę bazową tj. 1 220,89 zł); okresy składkowe (tj. 9 lat , 5 miesięcy i 12 dni tj. 113 miesięcy), nieskładkowe (9 miesięcy i 8 dni oraz okresy sprawowania opieki nad dzieckiem 3 lata 3 miesiące 12 dni - łącznie 4 lata i 20 dni – tj. 48 miesięcy), współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 60,55 % ; średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat tj. 209 miesięcy (komunikat Prezesa GUS z dnia 25 marca 1999 r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn). Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że do ustalenia wartości kapitału początkowego nie uwzględniono wnioskodawczyni dnia 5 sierpnia 1980 r, gdyż przebywała wówczas na urlopie bezpłatnym.

/decyzja k.60 - 61 akt ZUS/

W dniu 2 maja 2018 r. do organu rentowego wpłynęło odwołanie E. H.. Wnioskodawczyni wniosła o powołanie biegłego rewidenta w celu ustalenia właściwych dochodów i stosunku wymiaru składek mających wpływ na wyliczenie kapitału początkowego. Do odwołania E. H. załączyła świadectwo pracy z (...) Biura (...) oraz świadectwo pracy z Przedsiębiorstwa Handlu (...) Oddział w Ł..

/odwołanie k.3/

W odpowiedzi na odwołanie, która wpłynęła do tutejszego Sądu w dniu 15 maja 2018 r., pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie, argumentując, jak w zaskarżonej decyzji, a nadto wskazał, że za okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Handlu (...) Oddział w Ł. przyjęto minimalne wynagrodzenie, gdyż brak jest dokumentów, na podstawie których można ustalić faktyczne wynagrodzenie wnioskodawczyni w tym okresie. Za okres zatrudnienia w (...) Biurze (...) przyjęto zarobki wystawione na zaświadczeniu RP-7 z dnia 19 września 2018 r.

/odpowiedź na odwołanie k.6/

W odpowiedzi na powyższe wnioskodawczyni podtrzymała odwołanie.

/pismo k.10/

W kolejnym piśmie wnioskodawczyni wniosła o wyjaśnienie wyliczenia wysokości wskaźnika podstawy kapitału początkowego za rok 1978, zważywszy na to, że podlegała ona ubezpieczeniu przez 5 miesięcy i 14 dni, a rozliczono dochód na 6 miesięcy do 6 -miesięcznego średniego wynagrodzenia, co skutkuje mniejszym wskaźnikiem. Wnioskodawczyni zakwestionowała także przyjęcie za okres od 28 września 1985 roku do 5 czerwca 1987 roku minimalnego wynagrodzenia, choć ze świadectwa pracy wynika wyższe wynagrodzenie. /pismo k.15/

Organ rentowy podniósł, że zgodnie z art. 174 ust. 3b ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesięcy tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętne go wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętne go miesięcznego wynagrodzenia ogłoszone go za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu. Skoro zaś wnioskodawczyni

pozostawała w ubezpieczeniu od 18 lipca 1978 roku do 31 grudnia 1978 roku, łącznie daje to 6 miesięcy od lipca do grudnia.

Odnośnie braku podstaw do przyjęcia wynagrodzenia ze świadectwa pracy z dnia 5 czerwca 1987 roku, obejmującego okres zatrudnienia od 28 września 1985 roku do 5 czerwca 1987 roku organ rentowy wskazał, że świadectwo pracy zawiera informację o wynagrodzeniu jedynie z ostatniego okresu zatrudnienia, a zatem brak jest podstaw do przyjęcia takiego wynagrodzenia od początku zatrudniania, co byłoby możliwe w przypadku przedłożenia umowy o pracę za ten okres.

/pismo k. 18/

W odpowiedzi na powyższe wnioskodawczyni podniosła, że art. 174 ust. 3 b nie nakłada na ZUS obowiązku, by podleganie ubezpieczeniu za niecały miesiąc zaliczać jako miesiąc i wniosła o obliczenie na nowo wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego dla roku 1978 5 miesięcy 14/31 wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek do 5 miesięcy 14/31 miesięcznego przeciętnego wynagrodzenia, za rok 1980 11 miesięcy 30/31 wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek do 11 miesięcy 30/31 miesięcznego przeciętnego wynagrodzenia, za rok 1981 4 miesiące 19/31 wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek do 4 miesięcy 19/31 miesięcznego przeciętnego wynagrodzenia, za rok 1985 9 miesięcy 3/30 wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek do 9 miesięcy 3/30 miesięcznego przeciętnego wynagrodzenia, za rok 1987 5 miesięcy 5/30 wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek do 5 miesięcy 5/30 miesięcznego przeciętnego wynagrodzenia.

/pismo k. 60-61/

W dalszym toku postępowania wnioskodawczyni podnosiła, że wynagrodzenie w kwocie 13.000 zł otrzymywała dłużej niż 1 miesiąc, a nadto hipotetyczne wyliczenie kapitału nie uwzględnia premii w wysokości 30 %, którą wnioskodawczyni otrzymywała, na potwierdzenie czego załączyła pozytywną opinię od pracodawcy.

/pismo k. 82/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni E. H. urodziła się (...)

/okoliczność bezsporna/

W dniu 16 marca 2018 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego z uwzględnieniem okresu sprawowania opieki na dzieckiem po 1, 3 % podstawy wymiaru kapitału początkowego za każdy rok tego okresu – z uwzględnieniem pełnych miesięcy. Wnioskodawczyni wniosła również o zastosowanie wszystkich najkorzystniejszych dla niej sposobów ponownego ustalenia kapitału początkowego.

/wniosek – k. 57 akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. ustalił E. H. kapitał początkowy i określił jego wartość na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 52.281,35 zł, przy przejściu wwpw w wysokości 35,04 %..

/decyzja k.60 – 61 akt ZUS/

Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto wynagrodzenia wnioskodawczyni w następującej wysokości:

za rok 1978 – 12.836 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 43,78 %,

za rok 1979 – 34.162 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 53,44 %,

za rok 1980 – 42.350 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 58,43 %,

za rok 1981 – 19.450 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 50,59 %,

za rok 1982 – 0 zł

za rok 1983 – 0 zł

za rok 1984 – 42.144 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 62,57 %,

za rok 1985 – 77.163 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 38,57 %,

za rok 1986 – 64.800 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 22,41 %,

za rok 1987 – 36.166, 65 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 20,65 %,

/wykaz wprowadzonych dochodów ubezpieczonego k.59 akt ZUS/

Za okresy zatrudnienia od 28 września 1985 roku do 5 czerwca 1987 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął wnioskodawczyni minimalne wynagrodzenie w jednostkach gospodarki uspołecznionej.

/ustalenia w aktach ZUS, decyzja k. 61/

W okresie od 28 września 1985 roku do 5 czerwca 1987 roku E. H. była zatrudniona na stanowisku samodzielnego referenta w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie Handlu (...) Oddział w Ł.. Z treści świadectwa pracy z dnia 5 czerwca 1987 r. wynika, że wnioskodawczyni na zajmowanym stanowisku ostatnio otrzymywała wynagrodzenie w postaci czasowo-premiejowej formie płacy w wysokości 13.000 zł miesięcznie plus premia uznaniowa do 30 %.

/świadectwo pracy k.9 akt ZUS/

E. H. w okresie zatrudnienia u ww. pracodawcy bardzo dobrze wywiązywała się z powierzonych obowiązków, systematycznie podnosiła kwalifikacje i umiejętności związane z wykonywaną pracą.

/opinia z dnia 5 czerwca 1987 roku k. 76/

Hipotetyczne wyliczenie kapitału początkowego w przypadku przyjęcia kwoty 13.000 zł wynagrodzenia za okres od 5 maja 1987 do 5 czerwca 1987 wynosi 52.425, 56 zł (wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego 35,37 %), zaś w przypadku przyjęcia kwoty 13.000 zł wynagrodzenia za okres od 1 maja 1987 roku do 5 czerwca 1987 roku wyliczenie kapitału początkowego wynosi 52.452, 73 zł (wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego 35, 44 % - za maj 13.000 zł, za czerwiec 2166,70 zł).

/pismo k. 66, wykaz wprowadzonych dochodów k. 67, 69, wynik obliczeń k. 68, 71/

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny materiału dowodowego:

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie powołanych dowodów. Wnioskodawczyni w przedmiotowej sprawie kwestionowała nie przyjęcie przez ZUS wynagrodzenia wynikającego ze świadectwa pracy za okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Handlu (...), które to w jej ocenie miała otrzymywać w całym okresie zatrudnienia. Nadto, że otrzymywała premię określoną w treści świadectwa pracy. W ocenie Sądu było możliwe uwzględnienie wynagrodzenia wyłącznie za ostatni pełen miesiąc zatrudnienia i to tylko w zakresie wynagrodzenia zasadniczego.

Wnioskodawczyni nie wykazała okoliczności, iż w całym okresie spornego zatrudnienia otrzymywała wynagrodzenie określone w świadectwie pracy wraz z premią. Zeznając, jako strona wskazała, że nie wie dokładnie od kiedy otrzymywała wynagrodzenie w kwocie 13.000 zł – chyba od 1986 roku, zatem nawet z treści jej zeznań nie wynikała okoliczność, na którą się powołuje. Wnioskodawczyni, oprócz świadectwa pracy nie przedstawiła żadnych innych dowodów z dokumentu. Także poszukiwanie przez Sąd dokumentacji osobowo – płacowej z tego zakładu nie powiodło się.

Wnioskodawczyni wносиła o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka J. D. i A. C. na okoliczność wysokości zarobków wnioskodawczyni w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Handlu (...). Wnioskodawczyni podała jedynie przybliżony wiek świadków oraz niepełny adres zamieszkania J. D., wniosła przy tym o ustalenie adresów zamieszkania świadków przez Sąd (pismo k.75). E. H. pouczona o tym, iż do ustalenia adresów świadków przez Sąd konieczne jest wskazanie numerów PESEL lub pełnych ostatnich adresów, oświadczyła, iż nie jest w stanie ustalić takich danych i nie zgłaszała innych wniosków dowodowych. Sąd zatem pominął zgłoszony dowód z zeznań świadków, jako niemożliwy do przeprowadzenia.

Z załączonej opinii nie wynikało, iż wnioskodawczyni otrzymywała w każdym miesiącu premię w wysokości 30 %, bowiem z treści świadectwa pracy wynika, że miała ona charakter uznaniowy oraz była określona jako „do” 30 %, zatem mogła wynosić od 0 do 30 %.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego rewidenta na okoliczność ustalenia właściwych dochodów i stosunku wymiaru składek, bowiem wysokość dochodów winna być wykazana przez ubezpieczoną, a to w procesie nie nastąpiło. Nadto wnioskodawczyni nie kwestionowała pod względem matematycznym wyliczenia hipotetycznego organu rentowego, a jedynie jego zasadę, poprzez nieuwzględnienie premii. Nadto podnoszony przez nią wadliwy sposób uwzględnienia okresu pozostawania w ubezpieczeniu pozostawał problemem prawnym, a wyjaśnienie powyższego nie należy do biegłego.

Wobec powyższego reasumując stwierdzić należy, iż w zakresie zarobków wnioskodawczyni w kwestionowanym okresie Sąd dysponował, podobnie jak ZUS na etapie przedsądowym, jedynie świadectwem pracy wnioskodawczyni, a nie wynika z niego od kiedy E. H. zarabiała 13.000 zł miesięcznie. Sama zainteresowana stwierdziła, że tyle wynosiło jej wynagrodzenie „chyba od 1986 roku”, przy czym nie wskazała od którego miesiąca. Nawet gdyby twierdzenie to było stanowcze i uzupełnione o miesiąc, od którego wysokość wypłaty wyniosła 13.000 zł, tak samo jak inne twierdzenia w sprawie – wymagałoby udowodnienia. Ze świadectwa nie wynika również, kiedy, za co i od jakiej kwoty przyznawana była premia do 30 % (skoro „do” to mogła wносить raz 10, a innym razem 25 %). Same oświadczenia wnioskodawczyni w tym zakresie nie są wystarczające do przyjęcia, że premia była jej przyznawana co miesiąc, od początku zatrudnienia i w pełnej wysokości. Dodać należy, iż dopiero na późniejszym etapie postępowania E. H. podniosła zarzut nieuwzględnienia premii.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie podlegało uwzględnieniu w niewielkim zakresie.

Zgodnie z treścią przepisu art. 173 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1383), dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Stosownie do art. 174 ust. 1 tejże ustawy, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Zgodnie z ust. 2, przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Zgodnie z ust. 3 przywołanego artykułu, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Według ust. 3b w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 października 2013 roku (w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2013 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu.

W tym miejscu wyjaśnienia wymaga, z jakich przyczyn Sąd nie mógł podzielić zapatrywań wnioskodawczyni co do sposobu wyliczenia kapitału początkowego w oparciu o proponowaną przez nią interpretację art. 174 ust. 3 b FUS.

Pierwotne brzmienie projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS zakładało dodanie do art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ustępu 3c w brzmieniu następującym: Jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony korzystał z urlopu wychowawczego i dlatego świadczył pracę jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy lub dni świadczenia pracy. Jednakże projekt ustawy, czy uzasadnienie projektu nie mają żadnej mocy wiążącej i realnie nie obowiązują w porządku prawnym. Moc wiążącą posiada ustawa przyjęta przez Sejm oraz podpisana przez Prezydenta. Już po I czytaniu w komisjach podkomisja nadzwyczajna po rozpatrzeniu na posiedzeniach projektu poselskiego ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (druk 636) przedstawiła projekt, wedle którego artykułowi 174 ust. 3b nadano brzmienie obowiązujące aktualnie, mianowicie: Jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu. przepis ten obejmuje miesiące nie w rozumieniu wyłącznie pełnych miesięcy, w których ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu, ale w rozumieniu miesięcy, w czasie których występowało ubezpieczenie społeczne. (...) w zgodzie z przepisem art. 174 ust. 3b ustawy, uznać trzeba, że jest to miesiąc, w czasie którego występowało ubezpieczenie społeczne. Z punktu widzenia cytowanego przepisu bez znaczenia jest fakt podlegania temu ubezpieczeniu tylko przez 4 dni, albowiem przepis stanowi wprost o miesiącach. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 lipca 2015 r., III AUa 867/14). Reasumując - analizowany przepis nie daje podstaw do różnicowania sytuacji osoby ubezpieczonej w zależności od tego ile dni w miesiącu podlegała ubezpieczeniu.

W myśl ust. 7 analizowanego przepisu do obliczenia kapitału początkowego przyjmuje się kwotę bazową wynoszącą 100 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 roku. Ustęp 8 powyższego przepisu stanowi, że przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24 % tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku.

Zgodnie natomiast z treścią ust. 8 przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24% tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku, według wskazanego w nim wzoru.

Z kolei w myśl art. 15 ust. 1 powyższej ustawy podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Natomiast stosownie do brzmienia ust. 2a tego samego przepisu, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy. (por. też uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2003 roku o sygn. III UZP 2/03 opubl. w OSNAPIUS z 2003 roku nr. 14, poz. 338). Z kolei na podstawie ust. 6 omawianego przepisu na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

W związku z treścią zacytowanych przepisów można stwierdzić, iż kwota kapitału początkowego zależy od długości udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych przebytych przed 1 stycznia 1999 rokiem, podstawy wymiaru oraz współczynnika proporcjonalnego do wieku ubezpieczonego, który służy do obliczenia tzw. części socjalnej.

Przytoczone zasady postępowania – w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2003 roku w sprawie o sygn. III UZP 2/03 (OSNP 2003/14/338) - tak przy ustalaniu prawa do świadczenia, jak i jego przeliczaniu, pozwalają na ogólną uwagę, iż zamiarem ustawodawcy było umożliwienie ubezpieczonemu dokonanie wyboru, w ramach prawa, najkorzystniejszego z ich punktu widzenia okresu, z którego podstawa wymiaru składek ubezpieczeniowych, będzie stanowić podstawę wymiaru świadczenia.

W rozpoznawanej sprawie spór (pomijając wyjaśnioną już kwestię podlegania ubezpieczeniu w rozliczeniu na liczbę dni w miesiącu) sprowadzał się do uwzględnia faktycznych wysokości zarobków osiąganych przez wnioskodawczynię, kiedy była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Handlu (...).

Odnosząc się do powyższej spornej kwestii wskazać należy, że zgodnie z § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011, Nr 237, poz. 1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. obowiązuje od 23 listopada 2011 r. i ma zastosowanie do wniosków w sprawach świadczeń złożonych od daty jego wejścia w życie. Zastąpiło ono rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r., Nr 10, poz. 49, ze zm.), które dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości określało w sposób podobny. I tak zgodnie z § 20 pkt. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. - mającym zastosowanie w sprawie odwołującego się - środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury

lub renty dla pracowników były zaświadczenia zakładów pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków.

Orzeczenia Sądu Najwyższego jakie zapadły jeszcze na gruncie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. są zgodne co do tego, że ograniczenie co do środków dowodowych wynikające z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. obowiązujące w postępowaniu przed organem rentowym nie ma zastosowania w postępowaniu sądowym przed Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za celowe i pożądane. Wysokość uzyskiwanego uposażenia może być zatem ustalana także przy pomocy innych pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia zainteresowanego / por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 r. sygn. akt II UKN 186/97, opubl. OSNP 1998/11/342; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2006 r. sygn. I UK 115/06, opubl. Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2007, Nr 17-18, poz. 257, str. 753/. Przy czym nie jest możliwe obliczanie wysokości emerytury wyłącznie na podstawie twierdzeń wnioskodawcy. Twierdzenia te muszą być udowodnione. Nie jest rzeczą sądu zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.) /por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1996r., sygn. akt I CKU 45/96, opubl. OSNC z 1997r., z.6-7, poz.76; wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 1998 r., sygn. II UKN 244/98, opubl. OSNAPiUS 1999, nr 20, poz. 662/.

Przy tym wysokości wynagrodzenia lub danego składnika wynagrodzenia nie można ustalać w sposób przybliżony, ale pewny, na podstawie konkretnego dokumentu bądź jego kopii, który zachował się w dokumentacji osobowej ubezpieczonego. Chodzi tutaj o umowy pracę czy angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia. W takim wypadku uwzględnić można składniki wynagrodzenia, które są pewne, wypłacane były w danym okresie, stałe i w określonej wysokości (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 18 stycznia 2012 r., III AUa 1555/11, LEX nr 1113058).

Przeprowadzone postępowanie dowodowe miało na celu ustalić taką wysokość wynagrodzenia, jakie wnioskodawczyni niewątpliwie otrzymywała. Sąd ma przy tym na względzie powszechnie znane trudności w dokumentowaniu nie tylko wysokości wynagrodzenia, ale nawet samego zatrudnienia w latach odległych od daty wniosku, związane z brakiem dokumentów (te podlegały bowiem niszczeniu po upływie określonego czasu), czy wręcz likwidacją zakładów pracy.

Mając powyższe na uwadze Sąd w niniejszej sprawie zwrócił się do wszystkich możliwych instytucji celem ustalenia, gdzie znajduje się zarchiwizowana dokumentacja placowa dotycząca wnioskodawczyni, lecz nie udało się ustalić, gdzie taka dokumentacja jest składowana i czy w ogóle istnieje. Z braku możliwości przesłuchania świadków (braku danych dostatecznych, by ich wezwać) postępowanie dowodowe ograniczało się do analizy stwierdzeń pochodzących od wnioskodawczyni oraz dokumentacji zawartej w aktach. Jeśli chodzi o sporny okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Handlu (...) jedynym przedstawionym Sądowi dokumentem było świadectwo pracy, które nie pozwalało na ustalenie, od kiedy wnioskodawczyni otrzymywała wynagrodzenie w kwocie 13.000 zł, jak również, jakie były warunki i częstotliwość przyznawania premii. Brak było jakichkolwiek podstaw do ustalenia, że kwota wynagrodzenia pochodząca ze świadectwa pracy wynosiła tyle w okresie wcześniejszym niż ostatni miesiąc pracy. Nie mógł Sąd ustalać hipotetycznie, że kwota ta obowiązywała już pół roku wcześniej czy kwartał wcześniej. Niemniej jednak Sąd miał na względzie, iż zasadnym jest przyjęcie, iż kwota 13.000 zł wynagrodzenia obowiązywała wobec wnioskodawczyni w ostatnim pełnym miesiącu pracy – maju 1987 r i proporcjonalnie za 5 dni kolejnego miesiąca czerwca 1987 r, uznając, że powyższe można odnieść do stwierdzenia o ostatnim otrzymywanym wynagrodzeniu.

Sąd zwrócił się w toku postępowania do ZUS celem wyliczenia kapitału początkowego z uwzględnieniem tej zmiany i uzyskał informację, iż w przypadku przyjęcia kwoty 13.000 zł wynagrodzenia za okres od 1 maja 1987 roku do 5 czerwca 1987 roku wyliczenie kapitału początkowego wynosi 52.452, 73 zł (wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego 35, 44 %).

Jak już podniesiono materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, iż wnioskodawczyni otrzymywała wynagrodzenie inne niż minimalne w kwestionowanym przez nią zakresie (z wyjątkiem ostatniego miesiąca zatrudnienia) oraz, że otrzymywała premię – w stałej wysokości, w każdym miesiącu. Wnioskodawczyni nie przedstawiła dokumentów, które mogłyby zawierać zapisy na ten temat, np. angażu czy wewnętrznych przepisów płacowych. Nie ma też żadnych innych dokumentów potwierdzających fakt wypłaty, zarówno wynagrodzenia, jak i premii w podanej przez wnioskodawczynię wysokości.

W istocie ujemne konsekwencje związane z trudnościami w dokumentowaniu wysokości wynagrodzeń z lat odległych nie powinny obciążać wyłącznie ubezpieczonych. Jednakże nie można również odpowiedzialności za taki stan rzeczy przenosić wyłącznie na Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Ustawowym wymogiem jest bowiem wykazanie przez ubezpieczonego konkretnych kwot otrzymanych przez niego zarobków, jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe lub ubezpieczenie społeczne, przy czym nie może istnieć tu żaden stan niepewności co do wysokości.(tak Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 marca 2006 roku, zapadłego w sprawie o sygn. akt III AUa 1096/05,) Wnioskodawczyni nie przedłożyła żadnych miarodajnych dowodów potwierdzających fakt otrzymywania premii oraz wynagrodzenia w kwocie wyższej niż kwota minimalna za pozostały okres niż uwzględniony przez Sąd, nie ma więc prawnej możliwości uwzględnienia tego składnika wynagrodzenia przy ustalaniu wysokości należnych świadczeń zgodnie z żądaniem wnioskodawczyni.

Organ rentowy dokonał stosownego hipotetycznego wyliczenia wysokości kapitału początkowego , przy czym za miarodajne dla rozstrzygnięcia uznać należało przeliczenie dokonane w toku postępowania, a uwzględniające wynagrodzenie w kwocie wynikającej ze świadectwa pracy od dnia 1 maja 1987 roku. Uzyskany w ten sposób wskaźnik jest korzystniejszy niż w zaskarżonej decyzji i tym zakresie odwołanie wnioskodawczyni jako zasadne należało uwzględnić.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie 1 sentencji, ustalając wysokość kapitału początkowego na kwotę 52.452,73 zł, przy uwzględnieniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego w wysokości 35,44 %..

W pozostałej zaś części na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie jako bezzasadne podlegało oddaleniu.